

Učni načrt

Izbirni predmet

PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

MAKEDONŠČINA

Učni načrt

Izbirni predmet

PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

MAKEDONŠČINA

Učni načrt za izbirni predmet

MAKEDONŠČINA

7. razred: 70 ur

8. razred: 70 ur

9. razred: 64 ur

Predlog učnega načrta za makedonščino je izdelan po učnem načrtu *Hrvaščina* avtoric dr. Vesne Požgaj Hadži in dr. Mirjane Benjak.

DELOVNA SKUPINA

dr. **Namita Subiotto**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

dr. **Lidija Arizankovska**, Univerza v Skopju, Filološka fakulteta Blaže Koneski

Sonja Dolžan, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

STROKOVNI RECEZENT

dr. **Maksim Karanfilovski**, Univerza v Skopju, Filološka fakulteta Blaže Koneski

Izdala in založila Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. **Milan Zver**

Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredila: **Nataša Purkat**

Jezikovni pregled: **Tatjana Ličen**

Oblikovanje: **TANDAR**

Prelom: **Kočevski tisk, Kočevje**

Prva izdaja

Ljubljana, 2008

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

371.214.1:811.163.3

SUBIOTTO, Namita

Učni načrt. Izbirni predmet [Elektronski vir] : program osnovnošolskega izobraževanja. Makedonščina / [avtorji Namita Subiotto, Lidija Arizankovska, Sonja Dolžan]. - 1. izd. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2008

Način dostopa (URL): http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/osno_vnosolsko_izobrazevanje/program_devetletne_osnovne_sole/abecedni_seznam_izbirnih_predmetov_v_devetletni_osnovni_soli/

Način dostopa (URL): http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/osno_vnosolsko_izobrazevanje/program_devetletne_osnovne_sole/izbirni_predmeti_v_devetletni_osnovni_soli/

ISBN 978-961-234-675-1 (Zavod RS za šolstvo)

1. Gl. stv. nasl. 2. Arizankovska, Lidija 3. Dolžan, Sonja, 1964-
238006272

K a z a l o

1 OPREDELITEV PREDMETA.....	3
2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA.....	4
3 OPERATIVNI CILJI PREDMETA.....	5
3.1 Predlog vsebin za 7., 8. in 9. razred	5
3.2 7. razred	6
3.3 8. razred	9
3.4 9. razred	11
4 KATALOG ZNANJA	13
4.1 Temeljni in minimalni standardi znanja za 7. razred	13
4.2 Temeljni in minimalni standardi znanja za 8. razred	14
4.3 Temeljni in minimalni standardi znanja za 9. razred	15
5 PRILOGE.....	17
5.1 Medpredmetne povezave za 7., 8. in 9. razred.....	17
5.2 Specialnodidaktična priporočila.....	17
5.3 Literatura za učitelje.....	18

1 OPREDELITEV PREDMETA

Makedonščina ima v osnovni šoli status izbirnega predmeta; poučuje se tri leta, dve uri na teden, torej skupaj 204 ure. Učenec se lahko za predmet odloči v zadnjem triletju devetletne osnovne šole (7., 8. in 9. razred). Po letu ali dveh učenja makedonskega jezika lahko izstopi iz programa, učiti pa se ga lahko začne tudi v 8. ali 9. razredu, če ima ustrezno predznanje.

Cilj izbirnega predmeta makedonščina je učence usposobiti za razvijanje komunikacijske kompetence in performance. Učenci razvijajo sporazumevalno zmožnost v makedonščini za različne namene, z različnimi temami in v različnih sporazumevalnih okoliščinah. Pouk ne vključuje/predpostavlja samo znanja o jeziku (slovnica, besedoslovje, pravorečje, pravopis, stilistika (praktična in literarna), besediloslovje), ampak tudi znanje o svetu (sociolingvistična in strateška kompetenca). Ker se učenci v sporazumevalnem procesu znajdejo v različnih vlogah (kot poslušalci, bralci, govorniki, pisci in prevajalci), je cilj izbirnega predmeta tudi razvijanje jezikovnih dejavnosti (poslušanje/gledanje, govorjenje, branje, pisanje, prevajanje). Ker je učenje jezika tudi učenje kulture, je cilj pouka makedonščine tudi spoznavanje makedonske kulture in civilizacije (predvsem vedenjske kulture), kar pripomore k uspešnejši medkulturni komunikaciji in medkulturnemu razumevanju.

V metodološkem pristopu k oblikovanju načrta je upoštevan položaj makedonščine kot južnoslovenskega, torej slovenščini sorodnega jezika (ki je tudi eden izmed jezikov nekdanje jugoslovanske skupnosti), kar je eden pomembnejših razlogov za uvajanje makedonščine kot izbirnega predmeta v osnovno šolo. Poleg tega slovenske osnovne šole obiskujejo tudi učenci, ki jim je makedonščina materni jezik ali materni jezik njihovih staršev in so zato še posebej motivirani za učenje makedonščine, s čimer bi se ob ustrezno zasnovanem pouku izboljšalo tudi njihovo znanje slovenščine. Pri pripravi učnega načrta za makedonščino (kot izbirnega predmeta) je upoštevana sorodnost makedonščine in slovenščine, kar ima pri poučevanju svoje prednosti (na primer lažje in hitrejše sporazumevanje) in pomanjkljivosti (na primer interferenčne napake). Ustrezno zasnovan pouk makedonščine lahko pripomore k boljšemu poznavanju materinščine, za slovenske govorce pa makedonščina pomeni tudi precej enostaven vstop v slovanski svet. Večja uporabna vrednost makedonščine v primerjavi z drugimi tujimi jeziki zahteva v sklopu analitično-sintetičnega in interdisciplinarnega metodološkega pristopa uporabo interkulturalizma kot celostne zasnove vzgoje in izobraževanja ter komunikacijsko-kontrastivni pristop k jezikovnim, kulturnim in civilizacijskim vsebinam.

2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA

- pridobiti spoznanja o makedonskem jeziku kot sredstvu sporazumevanja in umetniškega izražanja;
- spoznati jezikovne značilnosti (posebnosti) makedonskega jezika (z genetskega, struktur-nega zornega kota);
- pridobiti osnovno jezikovno znanje, jezikovno kulturo in sposobnosti za rabo makedonščine v vseh sporazumevalnih položajih, vrstah besedila, funkcijskih in socialnih zvrsteh ter sporočilnih sredstvih;
- spoznati sistem makedonskega knjižnega jezika na pravorečni, pravopisni, slovnični (glasoslovni, oblikoslovni, skladenjski), besedoslovni in stilistični ravni;
- oblikovati stališča o različnih in sorodnih jezikih s primerjanjem zgradbe makedonskega jezika z zgradbo slovenskega jezika in tujih jezikov;
- učenca opremiti z znanjem, književno kulturo in informacijami o makedonski kulturni dediščini za življenje z drugimi v strpnosti in različnostih oziroma za razumevanje lastnega in tujega položaja v večkulturni in večjezikovni skupnosti;
- z izoblikovanjem jezikovnih zmožnosti razvijati učenčevo samozavest pri rabi makedonščine v vseh oblikah jezikovne dejavnosti;
- razvijati potrebo po jezikovnem sporazumevanju;
- omogočiti in razvijati doživljanje in presojanje (vrednotenje) estetskih ravni jezika in književnosti;
- oblikovati zavest o prednostih življenja v večjezikovni/večkulturni skupnosti (jeziki in kulture v funkciji zблиževanja posameznikov in narodov).

3 OPERATIVNI CILJI PREDMETA

3.1 Predlog vsebin za 7., 8. in 9. razred

Tematski sklopi so oblikovani po psiholoških, kulturnih in jezikovnih merilih. S predlogami tematskih sklopov in ustreznih besedil:

- se vzpostavljajo sporazumevalni položaji in primerne jezikovne dejavnosti, usklajene pa so z izborom slovnične, pravorečne, pravopisne, besedoslovne in stilistične snovi;
- se ponujajo odprte teme, ki se med sabo prepletajo in dopolnjujejo;
- zajemamo iz vsakdanjih življenjskih položajev in ponujamo različne kulturne vsebine;
- učenci bogatijo tematsko besedišče (od splošnega do specializiranega besedišča).

Pri izboru tem sta upoštevani naslednji merili:

1. psihološki, kognitivni in čustveni razvoj učencev; njihove jezikovne in jezikoslovne izkušnje, znanje in refleksija; njihovi interesi, stopnja jezikovne kompetence in cilji vzgojno-izobraževalne dejavnosti;
2. spodbujanje jezikovne dejavnosti učencev in vzpostavljanje sporazumevanja v različnih govornih položajih.

Vrstni red in struktura tem
7. razred
<p>predstavljanje sebe in drugih (jaz, člani moje družine, moji sosede, moji prijatelji), ožje in širše okolje (moje stanovanje, hiša, ulica, mesto, kraj, pokrajina, država), prosti čas (šport, igre, izleti, počitnice, glasba, kino, gledališče, televizija, tiskani in elektronski mediji), kupovanje in prodajanje (vrste trgovin, kupovanje, cene, načini plačevanja, reklame, denar ipd.), jedi in pijače (restavracije, naročanje in plačevanje, jedilniki, recepti, zdrava/nezdrava hrana ipd.), javne službe (pošta, telefon, banka, carina, promet, policija, bolnišnica, prva pomoč ipd.);</p>
8. razred
<p>potovanje, delo (različni poklici in kvalifikacije, izobraževalni sistem, delovni čas, delovnik, delovno mesto ipd.), flora in favna (vrste, razprostranjenost rastlinskega in živalskega sveta, varstvo narave in živali), ekologija, tuji jeziki (makedonščina v sklopu sorodnih in nesorodnih jezikov), srečanje s knjigami (moje najljubše knjige, knjige, iz katerih se učim, ipd.);</p>

9. razred

življenje v večjezikovni in večkulturni skupnosti,
življenje v demokratični družbi,
izbrane aktualne družbene teme (kultura, znanost, šport, zabava, politika ipd.),
makedonski običaji in prazniki,
zemljepisne, zgodovinske in kulturne značilnosti Makedonije.

3.2 7. razred**7. razred****CILJI****POJMI****JEZIKOVNE DEJAVNOSTI****a) poslušanje/gledanje**

- učenci razvijajo kulturo poslušanja/gledanja z različnimi oblikami naravnih govornih vzorcev (eno-, dvo-, večgovorno), njihovo razumevanje in analizo,
- učenci razvijajo kulturo poslušanja/gledanja s posebej oblikovanimi govornimi vzorci (gosta besedila, izštevanka, pregovori, verzli),
- učenci usvajajo glasove in grafeme makedonskega jezika (temeljne razlike v sistemih makedonskega in slovenskega jezika, artikulacijsko podobni in različni glasovi ter tisti, ki jih slovenščina ne pozna, cirilske črke, razlike med slovensko abecedo in makedonsko azbuko: podobne in različne črke, različen abecedni red),
- učenci usvajajo makedonski naglas (mesto naglasa, naglasne sklope);

- naravni govorni vzorci,
- posebej oblikovani govorni vzorci,
- glasovi in grafemi makedonskega jezika,
- cirilska pisava,
- naglas;

b) govorjenje

- učenci usvajajo kontaktna govorna dejanja (pozdravljanje, predstavljanje, zahvaljevanje, vošččenje, čestitanje, opravičevanje ipd.);

- kontaktna govorna dejanja;

c) branje

- učenci se naučijo branja cirilice,
- učenci razvijajo sposobnosti razumevanja krajših in enostavnih avtentičnih besedil iz različnih funkcijskih in socialnih zvrsti (obvestilna in normativna vrsta besedila) ter njihovo analizo,
- učenci razvijajo sposobnosti različnih vrst branja: branje na glas, tiho branje, izmenično branje, branje po vlogah, skupinsko branje, selektivno branje;

- cirilska pisava,
- obvestilna in normativna vrsta besedila,
- vrste branja;

č) pisanje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci se naučijo pisanja cirilice, – učenci razvijajo receptivno-reproduktivne in polproduktivne vrste pisanja (prepisovanje ključnih, tematskih, pravopisno ali slovnično zaznamovanih besed iz besedila; zamenjevanje besed, besednih zvez in oblik besed v besedilu; preoblikovanje in redukcija besed in stavkov; pisanje s pomočjo izhodiščnih besed, na primer voščilnic, opravičil, zahval, vabil ipd.; segmentiranje besedila, narek itn.); 	<ul style="list-style-type: none"> – cirilska pisava – vrste pisanja;
d) prevajanje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo sposobnosti prevajanja besed, besednih zvez, stavkov (kontaktna govorna dejanja ter obvestilna in normativna vrsta besedila). 	<ul style="list-style-type: none"> – prevajanje (kontaktna govorna dejanja ter obvestilna in normativna vrsta besedila).
KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCA	
A) slovnica	
a) uvod	
<p>Učenci spoznavaajo in usvajajo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – večfunkcijskost makedonskega knjižnega jezika (funkcijske in socialne zvrsti), – odnos med makedonskim knjižnim jezikom in narečji; – makedonščino in slovenščino v kontrastu (na vseh jezikovnih ravlinah); 	<ul style="list-style-type: none"> – funkcijske in socialne zvrsti, – narečje, – jeziki v stiku;
b) glasoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – glasovni sistem makedonskega jezika: razlike in podobnosti s slovenskim jezikom, – težje usvojljive glasove (<i>e, o, vokalni p, b, л, љ, њ</i>), – glasove <i>ř, s, k, џ</i>, – glasovne premene (izpadanje vokalov, trčenje vokalov, prilikovanje soglasnikov po zvonečnosti, podvojitve soglasnikov, palatalizacija, jotacija, preglas itn.), – naglasni sistem (mesto naglasa, naglašene in nenaglašene besede, naglasni sklopi); 	<ul style="list-style-type: none"> – glasovni sistem, – glasovne premene, – naglasni sistem;
c) oblikoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – pregibne in nepregibne besedne vrste, – razliko med slovenščino kot sintetičnim in makedonščino kot analitičnim jezikom, – spol in število samostalnikov, – sklone samostalnikov (zvalnik, odsotnost preostalih sklonskih oblik v makedonščini oziroma izražanje leteh s pomočjo predlogov in konteksta), – člen samostalnikov (trojni postpozitivni člen kot posebnost makedonskega jezika), – primernik in presežnik pridevnikov, – kazalne zaimke, svojilne zaimke, – osebne zaimke (dolge in kratke oblike), – glavne in vrstilne števnike, – glagolske oblike (sedanjik, velelnik, preteklike (imperpekt, aorist, perfekt), – prihodnjik I), 	<ul style="list-style-type: none"> – besedne vrste, – samostalnik, – skloni, – člen, – pridevnik, – zaimek, – števnik, – glagolska oblika, – <i>da</i>-konstrukcija,

<ul style="list-style-type: none"> – modalne glagole in <i>ǝ</i>-konstrukcijo, – prislove; 	<ul style="list-style-type: none"> – prislov;
ĉ) skladnja in besediloslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – besede v stavku, stavek, poved, – združevanje besed v stavku (ujemanje, vezava, pri- mik), – povedni, vprašalni, velelni stavki, – slovnično zgradbo stavka (samostojni stavčni členi: osebek, povedek, predmet, prislovno določilo), – vrste povedi (priredne, podredne), – osnovna pravila stalnega besednega reda v stavku, – besedilo (vrste besedil); 	<ul style="list-style-type: none"> – beseda, stavek, poved, – besedilo;
B) besedoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – tematsko besedišče ob posameznih tematskih sklo- pih, – skupno besedišče makedonskega in slovenskega jezi- ka ter razlikovalno besedišče, – eno- in večpomenskost besed, – prenesen pomen besed, – sopomenke, protipomenke, enakozvočnice, – pomanjševalnice, – funkcijsko razslojenost besedišča; 	<ul style="list-style-type: none"> – tematsko besedišče, – medbesedna razmerja;
C) pravorečje	
<ul style="list-style-type: none"> – izgovarjavo glasov (glasovnih sklopov), – izgovarjavo glasov, ki se v makedonščini izgovarjajo drugače (na primer <i>e, o, l, v</i> : <i>e, o, л, ѓ</i>), – izgovarjavo glasov, ki jih slovenščina ne pozna (<i>ʀ, s,</i> <i>ль, ъ, љ, џ</i>), – besedni in stavčni naglas, – izgovarjavo naglasnih sklopov; 	<ul style="list-style-type: none"> – izgovarjava glasov, – naglas;
Ĉ) pravopis	
<ul style="list-style-type: none"> – grafemski sistem makedonskega jezika (razlike in po- dobnosti s slovenščino), – pisanje <i>ль, j</i> in vokalnega <i>p</i>, – pisanje pravopisno zaznamovanih besed in besednih zvez (npr. <i>и – ѝ, ce – cě, he – hě</i>), – veliko in malo začetnico, – ločila; 	<ul style="list-style-type: none"> – grafemski sistem, – velika in mala začetnica, – ločila;
D) stilistika	
<ul style="list-style-type: none"> – stilistične značilnosti pogovornega jezika ter publicistične in literarne zvrsti, – stilistične značilnosti različnih vrst govornih in pisnih besedil (kontaktna govorna dejanja ter obvestilna in normativna vrsta besedila), – stileme, povezane z jezikovno snovjo 7. razreda. 	<ul style="list-style-type: none"> – stilistične značilnosti socialnih in funkcijskih zvrsti, – stilem.

3.3 8. razred

8. razred	
CILJI	POJMI
JEZIKOVNE DEJAVNOSTI	
a) poslušanje/gledanje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo kulturo poslušanja/gledanja eno-, dvo- in večgovornih besedil (komunikativnih, obvestilnih, publicističnih in leposlovnih) ter njihovo analizo, – učenci razvijajo posluš za govorjeni jezik ob naravnih in oblikovanih vzorcih, – učenci razvijajo posluš za pesniški jezik (občutljivost za zvočnost verza), – učenci usvajajo makedonsko prozodijo (stavčna intonacija in logični naglas); 	<ul style="list-style-type: none"> – vrste besedil, – naravni in oblikovani vzorci, – prozodija;
b) govorjenje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci usvajajo neposredna govorna dejanja (prošnja, predlog, nasvet, zahvala, opomin ipd.) in ekspresivna govorna dejanja (izražanje veselja, radovednosti, začudenja/presenečenja, zadovoljstva, žalosti, vznemirjenosti, sreče ipd.); 	<ul style="list-style-type: none"> – neposredna in ekspresivna govorna dejanja;
c) branje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo sposobnosti sprejemanja in razumevanja besedil iz različnih funkcijskih in socialnih zvrsti (argumentativna vrsta besedila), – učenci razvijajo sposobnosti različnih vrst branja: selektivno, ustvarjalno, kritično, vertikalno, hitro, počasno, branje s komentarjem, branje in zapisovanje opažanj; 	<ul style="list-style-type: none"> – argumentativna vrsta besedila, – vrste branja;
č) pisanje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo produktivne vrste pisanja (pismo, brzojavka, oglas, nasvet, prošnja, sporočilo, zahvala, opisovanje, pripovedovanje, obnova), – učenci razvijajo slovnično-pravopisno pismenost z različnimi vrstami narekov: selektivni, s predvidevanjem napak, ustvarjalni, skladenjski ipd.; 	<ul style="list-style-type: none"> – vrste pisanja, – narek;
d) prevajanje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo sposobnost prevajanja besednih zvez, stavkov in kratkih besedil (neposredna govorna dejanja in različne vrste pisnih besedil - argumentativna vrsta besedila). 	<ul style="list-style-type: none"> – prevajanje (neposredna govorna dejanja in argumentativna vrsta besedila).

KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCA	
A) slovnica	
a) glasoslovje	
<p>Učenci spoznavajo in usvajajo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – težje usvojljive makedonske glasove (e, o, л, б, љ, њ, њ, њ, њ, њ), – »kritična« mesta (trda in mehka varianta izgovarjave glasu л, к – љ, г – њ), – naglasni sistem (stalno naglasno mesto in odstopanja, naglasni sklopi, stavčni naglas in intonacija); 	<ul style="list-style-type: none"> – glasovni sistem, – izjeme glasovnih premen, – naglasni sistem;
b) oblikoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – vrstilne števnike, – predloge, – veznike, – samostalnike z različnim številom in spolom v makedonščini in slovenščini, – rabo aorista/imperfekta in perfekta, – glagolske oblike (pogojnik, predpreteklik, deležnik, glagolski pridevnik, glagolski samostalnik); 	<ul style="list-style-type: none"> – števnik, – predlog, – veznik, – glagolske oblike;
c) skladnja in besediloslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – slovnično zgradbo stavka (nesamostojna člena: prilastek, pristavek), – priredne povedi, – besedni red – primerjava med makedonščino in slovenščino, – zgradbo besedila (slovnična in logična organizacija besedila, razčlemba besedila), – besedilo (vrste besedil); 	<ul style="list-style-type: none"> – stavčna zgradba, – besedni red, – besedilo;
B) besedoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – tematsko besedišče ob posameznih sklopih (tematska skupina besed, tematski grozdi ipd.), – sopomenke in protipomenke, – enakozvočnost, – funkcijsko in socialno razslojenost besedišča, – frazeme, – kolokvializme, – komunikacijske stereotipe; 	<ul style="list-style-type: none"> – tematsko besedišče, – medbesedna razmerja, – razslojenost besedišča, – frazem, – kolokvializem;
C) pravorečje	
<ul style="list-style-type: none"> – izgovarjavo glasov, – intonacijo (vprašalna, vzklična, trdilna, nikalna), – uresničevanje vrednot govorjenega jezika (akustične vrednote), – izgovorjava krajšav; 	<ul style="list-style-type: none"> – intonacija, – vrednote govorjenega jezika;

Č) pravopis	
<ul style="list-style-type: none"> – pisanje pravopisno zaznamovanih besed, – rabo vejice v priredju, – pisanje skupaj in narazen, – pravopisna znamenja, – krajšave; 	<ul style="list-style-type: none"> – vejica, – krajšave;
D) zvrstnost	
<ul style="list-style-type: none"> – stilistične značilnosti pogovornega jezika ter publicistične, literarne in poslovno-administrativne zvrsti, – stilistične značilnosti različnih vrst govornih in pisnih besedil (neposredna in ekspresivna govorna dejanja ter argumentativna vrsta besedila), – stileme, povezani z jezikovno snovjo 8. razreda. 	<ul style="list-style-type: none"> – stilistične značilnosti socialnih in funkcijskih zvrsti, – stileme.

3.4 9. razred

9. razred	
CILJI	POJMI
JEZIKOVNE DEJAVNOSTI	
a) poslušanje/gledanje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo kulturo poslušanja (gledanja) eno-, dvo- in večgovornih besedil (komunikativnih, obvestilnih, publicističnih in leposlovnih) ter njihovo analizo, – učenci usvajajo vrednote govorjenega jezika; 	<ul style="list-style-type: none"> – vrste besedil, – vrednote govorjenega jezika;
b) govorjenje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci usvajajo prikazovalna govorna dejanja (poročilo, pojasnilo, dokaz, trditev, izjava, sporočilo ipd.); 	<ul style="list-style-type: none"> – prikazovalna govorna dejanja;
c) branje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo sposobnosti sprejemanja in razumevanja besedil iz različnih funkcijskih in socialnih zvrsti (pozivna in pripovedna vrsta besedila), – učenci razvijajo sposobnosti različnih vrst branja, – učenci interpretativno berejo; 	<ul style="list-style-type: none"> – pozivna in pripovedna vrsta besedila, – vrste branja, – interpretativno branje;
č) pisanje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo produktivne vrste pisanja (razprava, reportaža, potopis ipd.), – učenci pišejo slovnični narek; 	<ul style="list-style-type: none"> – vrste pisanja;
d) prevajanje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo sposobnosti prevajanja stavkov in krajših besedil (prikazovalna govorna dejanja in različne vrste pisnih besedil (pozivna in pripovedna vrsta besedila). 	<ul style="list-style-type: none"> – prevajanje (prikazovalna govorna dejanja ter pozivna in pripovedna vrsta besedila).

KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCA	
A) slovnica	
a) glasoslovje	
<p>Učenci spoznavaajo in usvajajo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – težje usvojljive makedonske glasove (e, o, л, ђ, љ, њ, њ, њ, њ, њ, њ), – »kritična« mesta (trda in mehka varianta izgovarjave glasu л, к – љ, њ - њ), – naglasni sistem (stalno naglasno mesto in odstopanja, naglasni sklopi, stavčni naglas in intonacija); 	<ul style="list-style-type: none"> – glasovni sistem, – naglasni sistem;
b) oblikoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – oblikoslovne posebnosti (na primer člen, dvojni objekt), – slovnična sopomenskost, – glagolske oblike, ki jih slovenščina ne pozna (aorist, imperfekt, prihodnjik II, prihodnjik III, <i>сум</i>-konstrukcije, <i>ума</i>-konstrukcije); 	<ul style="list-style-type: none"> – člen, dvojni objekt, – glagolske oblike;
c) skladnja in besediloslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – podredje, – povedi brez veznika, – bolj zapletene skladijske rešitve, – ločila v stavku in besedilu, – »kritična« mesta stalnega besednega reda, – besedilo (vrste besedil); 	<ul style="list-style-type: none"> – podredje, – ločilo;
B) besedoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – tematsko besedišče ob posameznih tematskih sklopih, – medjezikovna makedonsko-slovenska enakozvočnost, – funkcijska in socialna razslojenost besedišča, – lastna imena, – slovarji makedonskega jezika, – razvoj makedonskega jezika (očrt zgodovine makedonskega jezika); 	<ul style="list-style-type: none"> – tematsko besedišče, – enakozvočnost, – lastno ime, – slovar;
C) pravorečje	
<ul style="list-style-type: none"> – uresničevanje vrednot govorjenega jezika (vizualne vrednote); 	<ul style="list-style-type: none"> – vrednote govorjenega jezika;
Č) pravopis	
<ul style="list-style-type: none"> – pisanje pravopisno zaznamovanih besed, – vejica v priredju in podredju, – pisanje tujk, – pisanje zložen; 	<ul style="list-style-type: none"> – vejica, – tujka, – zloženka;
D) stilistika	
<ul style="list-style-type: none"> – stilistične značilnosti pogovornega jezika ter publicistične, literarne, administrativno-poslovne in znanstvene zvrsti, – stilistične značilnosti različnih vrst govornih in pisnih besedil (prikazovalna govorna dejanja ter pozivna in pripovedna vrsta besedila), – stilemi, povezani z jezikovno snovjo 9. razreda. 	<ul style="list-style-type: none"> – stilistične značilnosti funkcijskih in socialnih zvrsti, – vrste govornih in pisnih besedil, – stitem.

4 KATALOG ZNANJA

Standardi znanja opisujejo učenčeve jezikovne dejavnosti in komunikacijsko kompetenco, s katero dokazujejo, da so usvojili snov iz učnega načrta makedonščine kot izbirnega predmeta v zadnjem triletju slovenske osnovne šole. Pri oblikovanju standardov znanja so upoštevane kognitivne sposobnosti učencev in individualne razlike med njimi, hierarhičen prikaz celotne snovi, sorodnost makedonščine in slovenščine ter vsebinska korelacija in integracija, še posebej iz slovenskega in drugih tujih jezikov.

4.1 Temeljni in minimalni standardi znanja za 7. razred

Učenci:

- omejeno razumejo in analizirajo naravne govorne vzorce;
- omejeno razumejo in analizirajo posebej oblikovane govorne vzorce,
- prepoznajo glavne razlike med slovenskim in makedonskim glasovnim in naglasnim sistemom;
- razumejo in uporabljajo osnovne vljudnostne obrazce (znajo predstaviti sebe in druge, se zahvaliti, opravičiti itn.);
- omejeno razumejo in analizirajo krajša obvestilna in normativna besedila;
- poznajo in uporabljajo različne vrste branja (na glas, tiho, v vlogah itn.);
- poznajo in uporabljajo različne vrste receptivno-reproduktivnega in polproduktivnega pisanja (prepisovanje ključnih besed, preoblikovanje ter reprodukcija besed in stavkov itn.);
- znajo prevesti posamezne besede, besedne zveze in stavke;
- razlikujejo in analizirajo različne funkcijske in socialne zvrsti;
- poznajo najosnovnejše razlike med makedonščino in slovenščino;
- poznajo značilnosti makedonskega glasovnega in naglasnega sistema;
- znajo pravilno izgovarjati in pisati makedonske glasove;
- znajo najti mesto naglasa;
- poznajo najosnovnejše glasovne premene:
- analizirajo glasovne premene in jih primerjajo s slovenskimi;
- poznajo osnovne oblikoslovne značilnosti besednih vrst;
- poznajo osnovne oblikoslovne razlike med makedonščino in slovenščino;
- znajo dodajati člen samostalnikom;
- znajo stopnjevati pridevnik;
- poznajo osebne, kazalne in svojilne zaimke;

- poznajo glavne in vrstilne števnike;
- poznajo in uporabljajo osnovne glagolske čase (sedanjik, preteklike (aorist, imperfekt, perfekt), prihodnjik I);
- poznajo razlike med makedonskimi in slovenskimi glagolskimi oblikami;
- poznajo prislove;
- poznajo samostojne stavčne člene;
- uporabljajo glagolski naklon;
- poznajo osnovna pravila besednega reda;
- poznajo in uporabljajo tematsko besedišče, predvideno za 7. razred;
- razumejo medbesedna razmerja;
- analizirajo in vrednotijo medbesedna razmerja;
- poznajo in uporabljajo grafemski sistem;
- poznajo osnovna pravopisna pravila (velika in mala začetnica, ločila);
- analizirajo in stilistično vrednotijo funkcijske in socialne zvrsti, predvidene za 7. razred.

4.2 Temeljni in minimalni standardi znanja za 8. razred

Učenci:

- razumejo in analizirajo naravne govorne vzorce;
- razumejo in analizirajo posebej oblikovane govorne vzorce;
- poznajo in uporabljajo stavčno intonacijo in logični naglas;
- razumejo in uporabljajo neposredna in ekspresivna govorna dejanja (zahvala, prošnja, izražanje veselja, radovednosti itn.);
- razumejo in analizirajo obvestilna, komunikativna, publicistična in leposlovna besedila;
- poznajo in uporabljajo različne vrste branja (kritično, branje s komentarjem, branje in zapisovanje opažanj itn.);
- poznajo in uporabljajo različne vrste produktivnega pisanja (nasvet, prošnja, sporočilo itn.);
- znajo pisati po nareku;
- znajo prevesti posamezne besedne zveze, stavke in kratka besedila;
- znajo pravilno izgovarjati in pisati težje usvojljive makedonske glasove;
- poznajo odstopanja od pravila naglaševanja na predpredzadnjem zlogu;
- poznajo oblikoslovne značilnosti besednih vrst;
- poznajo oblikoslovne razlike med makedonščino in slovenščino,
- poznajo in uporabljajo osnovne glagolske čase (sedanjik, preteklike (aorist, imperfekt, perfekt), prihodnjik I);

- uporabljajo vrstilne števnike;
- poznajo razlike med makedonščino in slovenščino v ujemanju samostalnika v spolu, sklonu in številu;
- poznajo glagolske oblike: pogojnik, predpreteklik, deležnik, glagolski pridevnik, glagolski samostalnik;
- poznajo nesamostojna stavčna člena;
- uporabljajo priredno zložene povedi;
- primerjajo makedonski in slovenski besedni red,
- poznajo in uporabljajo tematsko besedišče, predvideno za 8. razred;
- analizirajo in vrednotijo medbesedna razmerja;
- poznajo in uporabljajo najosnovnejše frazeme;
- pravilno uporabljajo akustične vrednote govornega jezika;
- znajo izgovarjati in zapisovati krajšave;
- znajo uporabljati vejico v priredju;
- poznajo razlike pri rabi vejice v makedonščini in slovenščini;
- analizirajo in stilistično vrednotijo funkcijske in socialne zvrsti, predvidene za 8. razred.

4.3 Temeljni in minimalni standardi znanja za 9. razred

Učenci:

- analizirajo in uporabljajo prikazovalna govorna dejanja (pojasnilo, dokaz, trditev itn.);
- poznajo in uporabljajo stavčno intonacijo in logični naglas;
- analizirajo in vrednotijo obvestilna, komunikativna, publicistična in leposlovna besedila;
- uporabljajo različne vrste branja;
- poznajo in uporabljajo interpretativno branje;
- uporabljajo in analizirajo različne vrste produktivnega pisanja (reportaža, razprava itn.);
- znajo pisati »slovnični« narek;
- znajo prevesti posamezne stavke in krajša besedila;
- znajo pravilno izgovarjati in pisati glasove;
- poznajo in uporabljajo oblikoslovne »posebnosti«;
- znajo razlikovati slovnične sopomenke;
- poznajo in uporabljajo glagolske oblike, ki jih slovenščina ne pozna;
- stilistično vrednotijo rabo glagolskih oblik, ki jih slovenščina ne pozna;
- uporabljajo podredno zložene povedi;
- znajo pravilno uporabljati avtomatizirani besedni red;
- poznajo in uporabljajo tematsko besedišče, predvideno za 9. razred;

- poznajo in uporabljajo enakozvočnice;
- razumejo medjezikovno makedonsko-slovensko enakozvočnost;
- poznajo in uporabljajo ločila v skladenjski in neskladenjski rabi;
- poznajo in uporabljajo različne slovarje makedonskega jezika;
- poznajo osnovne črte razvoja makedonskega jezika;
- znajo uporabljati vejico v podredju;
- pravilno uporabljajo vizualne vrednote govornega jezika;
- znajo pravilno izgovarjati in zapisovati tujke;
- znajo pravilno zapisovati zloženke;
- analizirajo in stilistično vrednotijo funkcijske in socialne zvrsti, predvidene za 9. razred.

5 PRILOGE

5.1 Medpredmetne povezave za 7., 8. in 9. razred

Pouk makedonščine kot izbirnega predmeta ima svoja izhodišča v kontrastivni lingvistiki in teoriji jezikovnih stikov ter vzpostavlja razmerja z naslednjimi predmeti:

- slovenščina; med načrtom pouka makedonščine in slovenščine se vzpostavi (predhodna in hkratna) korelacija na vsebinski, spoznavni in didaktični ravni,
- tuji jeziki,
- glasbena vzgoja,
- likovna vzgoja,
- zgodovina,
- geografija.

5.2 Specialnodidaktična priporočila

Da bi se navedeni cilji in naloge pouka makedonščine v 7., 8. in 9. razredu osnovne šole uresničili, je treba še enkrat poudariti, da načrt temelji na komunikacijskem modelu, ki izhaja iz sodobnih teorij (komunikacijske, recepcijske in informacijske). V teoretični utemeljitvi komunikacijskega modela je posebna pozornost namenjena učencu kot subjektu v vzgojno-izobraževalnem procesu. Zato mora učitelj upoštevati doživljajsko-spoznavne zmožnosti učencev in njihove interese, kar se bo pokazalo in potrdilo v didaktični komunikaciji, ki bo utrdila učenčevo subjektivnost in individualnost. Ker načrt temelji na komunikacijski teoriji, ki se povezuje z informacijsko in kognitivno teorijo ter s teorijo jezikovne dejavnosti, so učna področja (njihov vrsti red, vsebinska in didaktična oblikovanost) usklajena s to skupno teoretsko-didaktično postavitvijo. Programske vsebine, oblikovane v tematske sklope, se opredeljujejo za načelo kontinuitete in načelo vertikalnega zaporedja.

Pouk/učenje makedonščine temelji na komunikacijsko-kontrastivnem pristopu, v katerem so po eni strani na prvem mestu jezikovne dejavnosti (poslušanje/gledanje, govorjenje, branje, pisanje, prevajanje), po drugi strani pa se jezikoslovna snov opisuje v kontrastivnih tabelah, v katerih se tuji jezik (makedonski) primerja z maternim (slovenskim). Jezikoslovna snov se v pouk/učenje makedonščine vključuje hierarhično in v skladu z jezikovno, jezikoslovno zmožnostjo učencev, kognitivnimi sposobnostmi in komunikacijskimi potrebami. Pri pouku/učenju makedonščine je posebna pozornost namenjena razlikam v sistemih dveh sorodnih jezikov na vseh jezikovnih

ravninah, saj ravno navedene razlike povzročajo interferenčne napake. Napake, ki se pojavljajo v stiku sorodnih jezikov, so intenzivnejše in globlje kot pri manj sorodnih jezikih; težko jih je popraviti in odpraviti, zato jim je treba pri pouku/učenju jezika nameniti posebno pozornost – tako pri njihovem predvidevanju kot pri odpravljanju.

Doživljajsko-spoznavna motivacija ima pri pouku makedonščine zelo pomembno vlogo – tako v sklopu pouka, ki se nanaša na jezikovne dejavnosti (motivacija učencev za poslušanje/gledanje, govorjenje, branje, pisanje, prevajanje), kot pri obravnavi slovnične, besedoslovne, pravopisne, pravorečne in stilistične snovi. Izbor motivacije in njeno izvajanje se povezuje s temo in vrsto besedila. Motivacijo lahko uresničimo z različnimi postopki (na primer z anketiranjem učencev, z ustvarjanjem problemske situacije/postavljanjem problemskega vprašanja, z dopolnjevanjem, izločitvijo in razvrščanjem različnih jezikovnih enot, z nalogami objektivnega tipa in s testi, likovnimi, glasbenimi in večpredstavnostnimi predlogami, leposlovnim besedilom ipd.). Pri poglobljanju jezikovnih in literarnih interesov je zelo pomembno učenčev obiskovanje šolske knjižnice. Vsi motivacijski postopki so podrejeni spodbujanju razvijanja učenčeve individualne jezikovne sposobnosti kot predpostavke za dejavno sodelovanje v govornem, besedilnem in literarnem sporazumevanju.

Učni načrt makedonščine temelji na komunikativnem pristopu, zato na prvo mesto postavlja jezikovne dejavnosti. Obvladanje te dejavnosti je skoraj nemogoče brez systemskega in osmišljenega izvajanja vaj, produktivnega ponavljanja in utrjevanja snovi (pri čemer lahko učenci samostojno preverjajo napredovanje pri učenju /tabele napredovanja/). Ker se ponavljanje in utrjevanje uporabljata hkrati za preverjanje in vrednotenje rezultatov, predlagamo tudi izdelavo mape učenčevih uspehov (portfolio), ki učence spodbuja k samoocenjevanju in samorefleksiji. Z vajami razvijamo jezikovne navade.

5.3 Literatura za učitelje

Za pouk makedonskega jezika bi morala biti učiteljem in učencem na voljo vrsta didaktičnih virov, ki morajo:

- ustrezati sodobnim didaktičnim priporočilom učenja/pouka makedonskega jezika kot tuje-ga; zahtevam komunikacijsko-kontrastivnega pristopa,
- biti didaktično usklajeni z osnovnimi cilji tega *Načrta*.

Tako bi učitelji potrebovali naslednje didaktične vire za makedonščino:

- **kontrastivno-komunikacijski učbenike** (razvejane, multimedijske, recepcijsko-ustvarjalne),

- **»malo« primerjalno slovnico,**
- **izbor besedil** iz različnih funkcijskih in socialnih zvrsti (didaktično oblikovanih),
- **multimedijska učna gradiva** (za razvijanje jezikovnih dejavnosti in spoznavanje makedonskega jezika, književnosti in kulture).

Ker se makedonščina kot izbirni predmet v osnovno šolo uvaja prvič, za pouk ni ustreznih didaktičnih virov. Za prvo silo si lahko učitelji pomagajo z naslednjo literaturo:

Ajdinska-Papazovska, V.: *Dobre dojdovte na makedonski jezik*. Skopje: Rabotnički univerzitet Kočo Racin, 1999. (učbenik + delovni zvezek + CD).

Bicevska, K.: *Makedonski jezik za stranci (početen kurs)*. Skopje, 1995 (učbenik z vajami).

Bojkovska, S./Minova-G'urkova, L./Pandev, D./Cvetkovski, Ž.: *Makedonski jezik za srednoto obrazovanje*. Skopje: Prosvetno delo, 2001.

Delčev, G'.: *Bukvar za oddelno izučevanje na pečatniti i rakopisniti bukvi*. Skopje: Prosvetno delo, 1998.

Gočkova-Stojanovska, Tatjana/Minova-G'urkova, Liljana: *Priračnik so vežbi za makedonskiot jezik za stranci*. Skopje: Filološki fakultet Blaže Koneski, 2006.

Kepeski, K.: *Gramatika na makedonskiot literaturnen jezik za učilištata za sredno obrazovanje*. Skopje: Prosvetno delo, 1980.

Kepeski, P., Pogačnik, J.: *Makedonščina*. Ljubljana, 1958.

Koneski, B.: *Gramatika na makedonskiot literaturnen jezik*. Skopje: Prosvetno delo, Redakcija Detska radost, 2004 (ali druge izdaje).

Koneski, Kiril: *Makedonski jezik za stranci (sreden kurs)*. Skopje: Univerzitet Sv. Kiril i Metodij, MSMJLK, 2002.

Lozanovski, Rasko/Veljanovski, Vojo: *Majčiniot jezik – nepresušen vrutok: priračnik po makedonski jezik za osnovno učilište*. Skopje: Ina komerc, 2003.

Minova-G'urkova, Liljana: *Makedonski jezik za stranci (kurs za naprednati)*. Skopje: Univerzitet Sv. Kiril i Metodij, MSMJLK, 2000.

Minova-G'urkova, Liljana: *Gramatika na makedonskiot standarden jezik za stranci*. Skopje: Filološki fakultet Blaže Koneski, 2006.

Miškoski, D/Bačanov, P./Veljanovski, V.: *Nastavata po makedonski jezik vo osnovnoto učilište*. Skopje: Naša kniga, 1987.

Panoska, R.: *Metodika na nastavata po makedonski jezik*. Skopje: Prosvetno delo, 1980.

Republički zavod za unapreduvanje na obrazovaniето i vospitaniето na SR Makedonija: *Nastavna programa I-IV odd. i V-VIII odelenie*. Skopje: Prosvetno delo, 1988.

Tanturovska, L.: *Vežbi i igri: Priračnik za učenje makedonski jezik kako stranski*. Skopje: Institut za makedonski jezik, 2005.

Trajkov, G'./Nikolovska, N./Veljanovski V.: *Ubavinata na makedonskiot jazik: priračnik za nastavata po makedonski jazik od I do VIII oddelenie*. Skopje. Prosvetno delo, 1994.

Vidoeski, B./Dimitrovski T./Koneski, K./Tošev, K./Ugrinova-Skalovska, R.: *Pravopis na makedonskiot literaturni jazik*. Skopje: Prosvetno delo, 1998.

Mesečnik *Prosveten rabotnik*, Skopje.

Učbeniki za pouk makedonščine v osnovnih šolah v Republiki Makedoniji:

1. Pandev, Dimitar/Minoska, Milka: *Makedonski jazik za petto oddelenie*. Skopje: Prosvetno delo AD, 2001.
2. Gočkova, Kosara: *Makedonski jazik za petto oddelenie*. Skopje: Prosvetno delo AD, 2002.
3. Bogdanovski, Tome: *Makedonski jazik za šesto oddelenie*. Skopje: Prosvetno delo AD, 2003.
4. Nikolovska, Nada/Lozanovski, Rasko/Veljanovski, Vojo: *Gramatika za sedmo oddelenie*. Skopje: Makedonska iskra, 2005.
5. Bojkovska, Stojka/Pandev, Dimitar/Aleksova, Gordana/Gočkova, Kosara: *Makedonski jazik za sedmo oddelenie*. Skopje: Prosvetno delo AD, 2002.
6. Dučevska, Aneta/Pandev, Dimitar/Aleksova, Gordana: *Gramatika na makedonskiot jazik za osmo oddelenie*. Skopje: Prosvetno delo AD, 2004.
7. Veljanovski, Vojo: *Makedonski jazik za osmo oddelenie*. Skopje: Prosvetno delo AD, 2003.

PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

ISBN 978-961-234-675-1

9 789612 346751